

Ulla-Maija Pynnä

MAKSUKORTTIEN KÄYTTÖÖNOTTO PORIN KAUPUNGIN
ORGANISAATIOSSA

Liiketalouden koulutusohjelma
Julkishallinnon suuntautumisvaihtoehto

2016

MAKSUKORTTIEN KÄYTTÖNOTTO PORIN KAUPUNGIN ORGANISAATIOSSA

Pynnä, Ulla-Maija
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Toukokuu 2016
Ohjaaja: Varpelaide, Heidi
Sivumäärä: 38
Liitteitä: 2

Asiasanat: maksukortit, toimintaohjeet, käteisraha

Opinnäytetyössä selvitettiin maksukorttien käyttöönoton mahdollisuutta pienhankintoja tehtäessä Porin kaupungin organisaatiossa. Tavoitteena oli tutkia, miten taloushallinnon varainhallinnan sisäisiä toimintatapoja voitaisiin tehostaa ja kehittää. Opinnäytetyössä käytiin läpi, miten uudistus vaikuttaisi hallinnollisiin käytäntöihin ja miten uudistukseen liittyvät vastuukysymykset hoidettaisiin.

Tutkimuksen teoreettisessa osuudessa tarkasteltiin käteisen rahan ja maksukorttien käyttöä. Käteisen rahan merkitys on muuttunut nykypäivänä. Maksukorttien käyttö on lisääntynyt niin, että se on ohittanut 2000-luvulla käteisen käytön Suomessa. Tähän liittyen tutkittiin myös maksukorttien ja mobiilimaksamisen käytön laajuutta eri maksutilanteissa.

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää käyttäen. Empiirisessä osassa selvitettiin Porin kaupungin käteiskassatoimintoja ja niiden tilitysjärjestelmiä. Lisäksi tutkittiin maksukorttien soveltumisesta julkishallinnon pienhankintojen tekemiseen. Maksukorttien käyttöönottoa ajatellen lähetettiin tulosalueille kysely, jolla kartoitettiin yksiköiden ajatukset maksukorteista ja niiden tarpeellisuudesta. Saatujen vastausten perusteella koottiin tutkimuksen lopputuloksena toimintaohje maksukorttien käytöstä Porin kaupungin organisaatiolle.

Opinnäytetyö osoittaa, että uudistus on toteutettavissa ja maksukorttien käyttöönotto kannattaa Porin kaupungin koko organisaatiossa niin taloudellisesti kuin toiminnallisestikin vertailtuna.

INTRODUCTION OF PAYMENT CARD IN THE ORGANISATION OF PORI MUNICIPALITY

Pynnä, Ulla-Maija
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Business and Administration
May 2016
Supervisor: Varpelaide, Heidi
Number of pages: 38
Appendices: 2

Keywords: payment cards, directive, cash

This thesis studied the possibility of using payment cards in minor public procurement in the organisation of Pori municipality. The objective was to see how internal operations in treasury of the financial management could be facilitated and developed. Effect of such reform on administrative practises was scanned, together with the management of liability issues during the reform process.

Theoretic section in the study was to analyse the use of cash and payment cards. Nowadays the meaning of cash has changed. In the 2000s, use of payment cards has overtaken the use of cash in Finland. In this context, the width of using payment cards and mobile payment in different payment circumstances was determined.

Qualitative research methodology was used in this thesis. In the empirical section, the petty cash functions with reporting and account systems in Pori municipality were determined. Furthermore applicability of using payment cards in municipal minor public procurement was studied. Concerning the use of payment cards, an inquiry was sent to municipal divisions, in order to find their opinions of the need of payment cards. According to the results and analysis of this inquiry, a directive of using payment cards in minor public procurement was composed to the organisation of the Pori municipality.

This thesis shows that this reform is feasible, and using payment cards is viable in the organisation of Pori municipality, regarding both financial as well as operative aspects.

SISÄLLYS

JOHDANTO.....	5
1 TUTKIMUSASETELMA	6
1.1 Kohdeongelman kuvaus	6
1.2 Teoreettinen viitekehys	7
1.3 Tutkimusmenetelmät	8
2 PORIN KAUPUNGIN HALLINTO	9
2.1 Poliittiset toimielimet	9
2.2 Hallinnollinen organisaatio.....	9
2.3 Taloushallinto	10
3 KÄTEINEN RAHA JA MAKSUKORTIT	11
3.1 Käteinen.....	11
3.2 Maksukortit.....	12
4 KÄTEISKASSATOIMINTA PORISSA.....	14
4.1 Käteiskassat ja pienhankinnat.....	14
4.2 Käteiskassojen tilitysmenettelyjen moninaisuus.....	16
4.3 Käteiskassojen tulevaisuus	17
5 MAKSUKORTTIEN KÄYTTÖNOTON LÄHTÖKOHDAT PORISSA.....	18
5.1 Korttivalintaan liittyvät tavoitteet	18
5.2 Maksukortin käyttörajoitukset	20
5.3 Vastuu ja seuranta	20
5.4 Mahdollinen kilpailutus.....	21
6 TARVEKYSELYN TOTEUTUS JA TULOKSET	22
6.1 Tarvekyselyn toteutus.....	22
6.2 Tarvekyselyn tulokset.....	23
6.2.1 Maksukorttien määrä.....	23
6.2.2 Käteisnostotarve.....	23
6.2.3 Toimialarajoitukset	24
6.2.4 Hankintakortin tarve.....	25
6.2.5 Korttien tilaamisoikeudet	26
6.2.6 Matkustushallintajärjestelmän käytön laajennus	27
6.2.7 Vastanneiden kommentit ja ideat.....	27
6.2.8 Yhteenvedo kyselystä.....	28
7 PORIN KAUPUNGIN TOIMINTAOHJE MAKSUKORTTIEN KÄYTTÖÖN.....	28
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	35
LÄHTEET	37
LIITTEET	

JOHDANTO

Opinnäytetyöni toimeksianto perustuu oman työnantajani Porin kaupungin ajankoh-
taiseen tarpeeseen selvittää maksukorttien käyttöönottoa Porin kaupungissa. Kau-
punginvaltuuston asettaman tahtotilan ja siitä juontuvan toimeksiannon pohjalta talo-
ushallinnon varainhallinnan tulee selvittää, miten sisäisiä toimintatapoja voidaan te-
hostaa ja kehittää. Julkishallintoon liittyvässä opinnäytetyössäni on tarkoitus selvit-
tää, kannattaako Porin kaupungin toteuttaa maksukorttien käyttöönotto koko organi-
saatiossa niin taloudellisesti kuin toiminnallisesti vertailtuna.

Opinnäytetyöni tavoitteena on kuvailla nykyinen käytäntö ja mallintaa sen pohjalta
käyttöön uusi. Samalla uuden ja vanhan käytännön eroavuuksia käydään läpi tekni-
sellä ja hallinnollisella tasolla. Selvitän vallitsevia käytäntöjä kuten käteiskassatoi-
mintaa, siihen liittyvää monimutkaista kirjanpidollista seuranta ja monivaiheista
pankkitilille kirjattavaa tilitysjärjestelmää. Näin toimien on helpompi asettaa uudis-
tukselle lähtökohdat, joiden pohjalta edetään. Esimerkiksi näistä käy hyvin muun
muassa kaupungin tahtotilan tavoittaminen: maksukorttien käyttöönotolla tulee saada
aikaan sisäisten toimintatapojen tehostuminen. Toki yksittäisiäkin lähtökohtia tarvi-
taan, esimerkiksi käytössä olevien kolikkomäärien ja pienlaskutuskulujen vähenemi-
nen.

Opinnäytetyöni kannalta on tärkeää saada käyttöön eri tulosalueiden ja niiden yksik-
köjen tarjoama evästys maksukorttien käyttöönotossa. Kartoitan kaupungin talous-
hallinnosta tulosalueille lähetetyn kyselyn avulla yksiköiden kiinnostuksen uudistusta
kohtaan, tarvittavat maksukorttimäärät ja kortteihin toivottavat ominaisuudet. Tulok-
sena saatavien käyttäjätarpeiden pohjalta on mahdollista vastata uudistukseen liitty-
viin avoimiin kysymyksiin ja tehdä tarpeelliset linjaukset.

Opinnäytetyöni tuloksena laadin Porin kaupungin organisaatioon uuden toimintaoh-
jeen maksukorttien tulevalle käytölle. Toimintaohjeen käyttöönotosta syntyy uusi
toimintatapa pienhankintojen maksamiseen.

1 TUTKIMUSASETELMA

1.1 Kohdeongelman kuvaus

Porin kaupungin organisaatiossa on vallalla hyvin erilaisia käytäntöjä rahan käsittelyssä. Hallintokuntien erilaiset toimintatavat on koottava ja huomioitava myös poikkeustapaukset. Nykykäytännön mukaan hallintokuntiin ja toimipisteisiin on myönnetty joukko hajautettuja käteiskassoja. Yhteen laskien kaupungin varoja on tarpeettomasti tuottamattomana kassalippaissa, joista aiheutuvat käytännöt ovat monimutkaisia ja raskaat sekä kulut ovat yllättävän suuret. Käteiskassojen tilitykset ja kirjanpitoviennit ovat monivaiheiset ja sisältävät virheellisiä kohtia, joihin haetaan ratkaisuja. Nykyisten toimintatapojen keventämiseksi, tehostamiseksi ja kehittämiseksi maksukorttien käyttöönotto Porin kaupungin organisaatiossa on yksi ratkaisumalli ja etsin toimenpiteen miten uudistus tulee toteuttaa.

Hallinnollisista toiminnoista tulee selvittää se, keskitetäänkö maksukorttien seuranta vai hoitaako seuranta kukin hallintokunta itse. Pohdittavaksi jää myös, hoitaako keskitetyn seurannan tilitoimisto vai joku omasta organisaatiosta. Näihin kysymyksiin tulee vastata, joten toimintaohjeen laatiminen on tarpeellista, mutta ei helppoa. Selkeän ja ymmärrettävän toimintaohjeen laadinta tulee olemaan vastuukysymyksiin haasteellista. Sitä on myös käyttäjien opastus uuteen käytäntöön. Ilman käyttäjiä ei kuitenkaan synny uudistusta, joka toteutuu käytännössä. Siksi maksukorttiuudistuksessa on syytä ottaa huomioon kunnolla myös käyttäjien tarpeet.

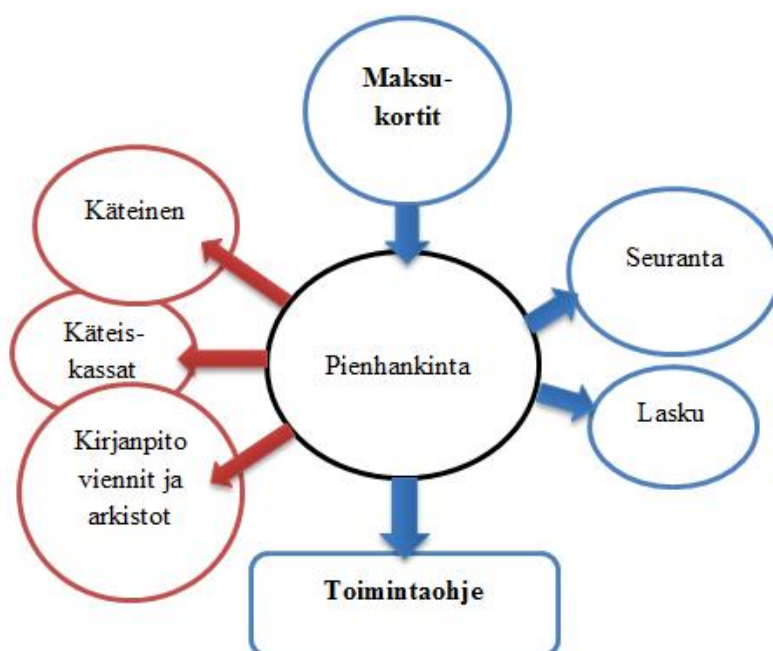
Työssä pyrin vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

- Miten käteisen käyttöä voidaan vähentää?
- Mitä hyötyä saavutetaan käteisen käytön vähentämisellä?
- Miten uudistus vaikuttaa hallinnollisiin käytäntöihin?
- Miten hoidetaan maksukorttien käytön seuranta?
- Miten laajalle käyttäjäkunnalle maksukortit annetaan vai annetaanko ne toimipisteittäin?
- Miten hoidetaan vastuukysymykset, väärinkäytökset ja seuranta?

1.2 Teoreettinen viitekehys

Maksukorttien käyttöönoton läpivienti koko organisaatiossa vaatii asiaan liittyvien tavoitteiden avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sekä sellaista yhteistä tahtotilaa, jonka pohjalta muutosta tehdään. Maksukorttien käyttöönotto vaatii käytänteiden kokonaisvaltaista hallintaa. Maksukorttien tekninen toiminta, hallinnollinen seuranta ja käyttäjän näkökulma on muutoksen läpiviennissä huomioitavia seikkoja.

Projektiluontoisesti toteutettava uudistus tähtää hallinnollisten tehtävien ja kulujen vähentämiseen verrattuna nykyhetken toimintatapaan (kuvio 1). Uudistuksen tavoitteena on saada aikaan teknisesti sujuva, läpinäkyvä ja helposti hallittava uusi toimintatapa. Lisäksi maksukortteihin liittyvien korttikohtaisten katteiden seurattavuus ja muunneltavuus ovat tavoitteena. Samalla selviää, miten käteiskassoissa olevan käteisen vähentäminen voidaan toteuttaa ja siirtyä mahdollisimman paljon käyttämään maksupäätteitä.

Kuvio 1. Teoreettinen viitekehys

1.3 Tutkimusmenetelmät

Kyseessä on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Kvalitatiivinen tutkimus tarkoittaa, että koottavaa aineistoa analysoidaan laatuina ja ominaisuuksina. Aineiston koamisessa otetaan huomioon asian sisältöyhteys, asian tarkoitus ja prosessi, missä asia esiintyy. Laadullisen tutkimuksen aineiston tehtävänä on herättää omia ajatuksia ja johdattaa teoreettiseen pohdintaan. Laadullisen tutkimuksen tarkoitus ei ole siis toimia pelkästään todellisuuden kuvauksen pohjana (Anttila 2006, 175, 184.) Lisäksi laadullisen tutkimuksen ajatuksena on kuvailla jokin ilmiö seikkaperäisesti ja ymmärrettävästi sekä antaa ilmiön sisällölle tulkintoja ja löytää ilmiöön sisältyviä merkityksiä (Kuisma 2015).

Opinnäytetyöni tutkimusmenetelmänä käytetään toimintatutkimusta. Toimintatutkimus on käytäntöön suuntautuvaa, muutoksiin pyrkivää ja tavoitteellista toimintaa. Tutkimusmenetelmä kohdentuu tiettyyn erityistapaukseen, ja sen toimintatapaan kuuluu osallistuva suunnittelu. Toimintatutkimukseen kuuluu myös se, että kehittämisprosessi tehdään yhdessä niiden kanssa, joita asia koskee. Toimintatutkimus on prosessi, jonka tarkoitus on muuttaa ja kehittää asioita parempaan suuntaan. (Anttila 2006, 439–440.) Tutkimus tehdään strukturoimattomana havainnointia käyttäen eli havainnot talletetaan muistiin erilaisia välineitä käyttäen ja koottu aineisto jäsenellään jälkeinpäin. Rajauksiakin aineiston pohjalta tehdään, sillä opinnäytetyössä ei tulla käsittelemään kuntalaisten mahdollisuutta maksaa laskuja kaupungin kassoihin maksukorteilla.

Tutkimuksessa on vahvasti läsnä myös omakohtainen tietämys tutkittuun asiaan joh-tuen opinnäytetyön tekijän päivätyötehtävistä Porin kaupungilla. Objektiiivisen tutkimuksen aikaansaamiseksi on hankittu opinnäytetyöhön materiaalia myös haastattele-malla tutkimuksen kohteena olevaan aiheeseen vihkiytyneitä kaupungin palveluk- sessa toimivia henkilöitä. Haastattelut ovat olleet vapaamuotoista keskustelua kirjan- pitäjän ja taloushallinnon varainhallintapäällikön kanssa.

2 PORIN KAUPUNGIN HALLINTO

2.1 Poliittiset toimielimet

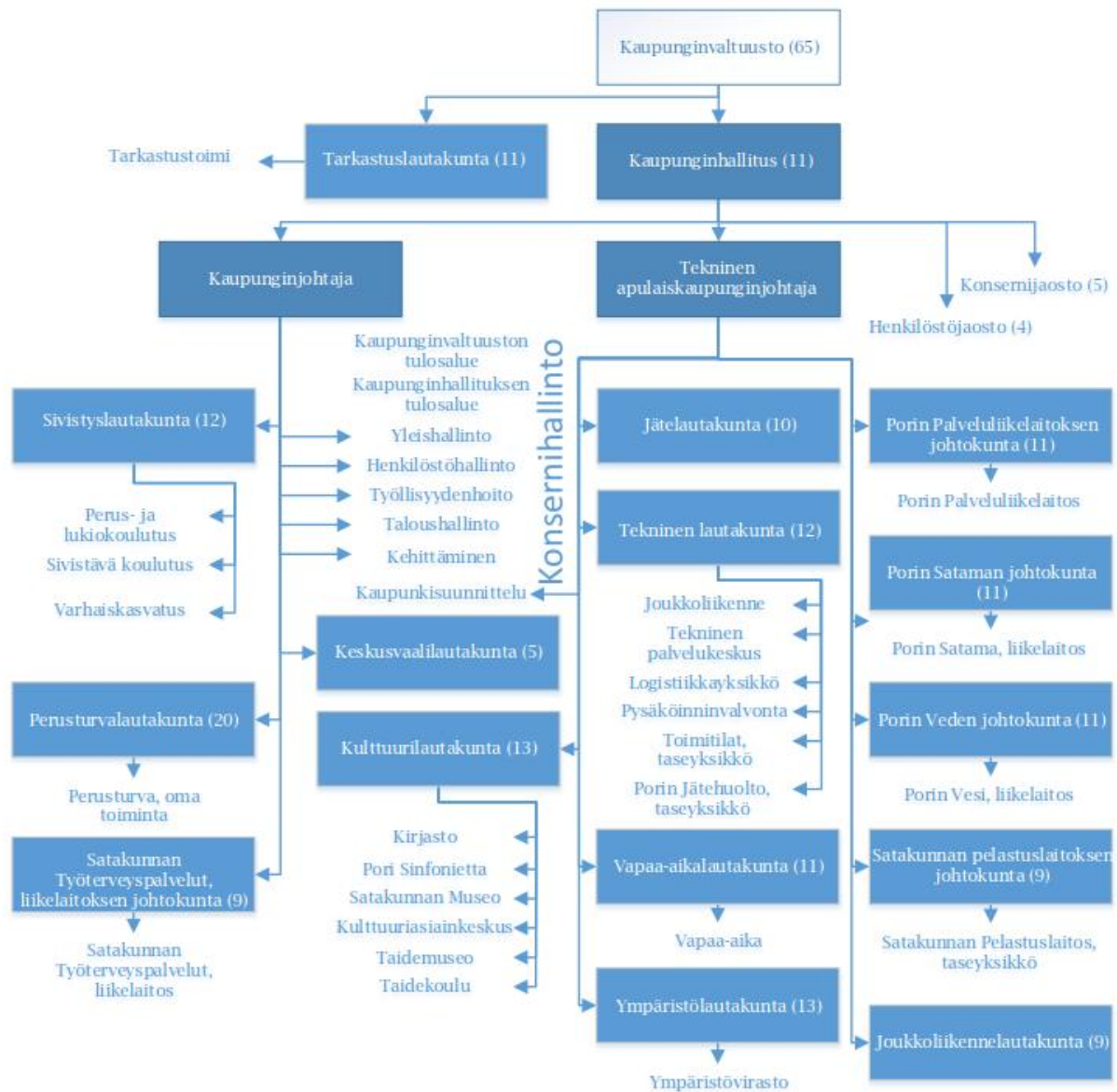
Kuntalain (410/2015) 14 §:n mukaan kunnassa on oltava valtuusto ja se vastaa kunnan toiminnasta, sen taloudesta sekä käyttää kunnan päätösvaltaa. Porin kaupunginvaltuuston kokoonpano, sen puolueiden saaman paikkaluvun mukaan 1.1.2013 alka-neella toimikaudella on seuraava: Kansallinen Kokoomus 16 valtuutettua, Suomen Sosiaalidemokraattinen puolue 15 valtuutettua, Perussuomalaiset r.p. 9 valtuutettua, Vasemmistoliitto 8 valtuutettua, Suomen Keskusta 5 valtuutettua, Vihreä liitto r.p. 3 valtuutettua, Suomen Kristillisdemokraatit 2 valtuutettua ja Ryhmä Satomaa 1 valtuutettu. (Porin kaupungin tilinpäätös 2015.)

Kuntalain (410/2015) 30 §:n ja 39 §:n mukaan kunnassa on oltava valtuuston lisäksi kunnanhallitus. Kaupunginhallitus vastaa muun muassa kaupungin hallinnosta ja vastaa sen edun toteutumisesta. Porin kaupunginhallitus kokoontuu 11 poliittisten puolueiden keskuudestaan valitsemista henkilöistä (Porin kaupungin tilinpäätös 2015).

2.2 Hallinnollinen organisaatio

Porin hallintomallina on kaupunkikonserni, joka jakautuu sisäiseen ja ulkoiseen konserniin. Ulkoiseen konserniin kuuluu 52 tytäryhteisöä, 10 osakkuusyhteisöä ja 6 säätiötä. Sisäiseen konserniin kuuluvat kaupungin budjettitaloudessa toimivat hallintokunnat, taseyksiköt ja liikelaitokset. Sisäiseen konsernihallintoon kuuluu kaupunkisuunnittelu, yleishallinto, henkilöstöhallinto, työllisyydenhoito, taloushallinto ja kehittäminen. (Porin kaupungin tilinpäätös 2015.)

Kuvio 2 havainnollistaa Porin kaupungin organisaatiota ja siinä olevien yksiköiden määrää. Kaikki yksiköt ovat jonkin lautakunnan tai johtokunnan alaisia, sisäistä konsernihallintoa lukuun ottamatta. Taloustehtävissä toimivia henkilöitä on joka yksikössä.

Kuvio 2. Porin kaupungin hallinnollinen organisaatio 31.12.2015. (Lähde: Porin kaupungin tilinpäätös 2015.)

2.3 Taloushallinto

Taloushallinto, joka kuuluu sisäiseen konsernihallintoon, on jaettu kolmeen tiimiin: suunnittelu ja seuranta, omistajaohjaus ja varainhallinta. Omistajaohjauksen tehtävis- tä tärkeimpinä pidetään ulkoiseen konserniin liittyvää omistajaohjausta ja konserni- jaostotoimintaa. Suunnittelu- ja seurantiimi vastaa talousarvion kokoamisesta, ti- linpäättökseen laadinnasta ja talouden raportoinnista poliittiselle johdolle ja kaupungin

virkamiesjohdolle. Varainhallinnan keskeisiä tehtäviä ovat kaupungin sijoitustoiminnasta vastaaminen, maksuvalmius ja rahaliikenteestä vastaaminen ja sen kehittäminen. Rahaliikenne vastualueeseen kuuluu kaupungin pankkitileistä päättäminen, niiden hoito ja pankkipalveluiden kilpailuttaminen määräajoin. Tiimillä on vastuullaan kokonaisuutena kaikki eri muodot jotka koskevat rahan käsittelyä järjestelmästä, laitteesta tai tilityksiin liittyvistä tavoista, myös kaupungin kassapisteissä olevien kassaohjelmien ja toimintatapojen määrittely. Vastualueeseen kuuluu siis myös eri yksiköiden käytössä olevista käteiskassoista päättäminen ja toimintaohjeiden määrittely koskien rahankäsittelyä. Tehtäväalueeseen kuuluu myös käytössä olevien maksupäätteiden hankinta ja ylläpitoprosessista vastaaminen. Taloushallintoyksikössä työskentelee 17 henkilöä, varainhallintatiimissä on 8 henkilöä. Yksikkö toimii suoraan kaupunginjohtajan alaisuudessa. (Lampinen henkilökohtainen tiedonanto 7.3.2016.) Minä, tämän tutkimuksen tekijä, olen varainhallintatiimin jäsen ja päivittäisessä työssäni näen opinnäytetyön kohteena olevat asiat ja tunnistan ongelmat.

3 KÄTEINEN RAHA JA MAKSUKORTIT

3.1 Käteinen

Käteisen käyttö on tuttua, sillä ihmiset ovat jo noin kolmetuhatta vuotta toimineet käteisen varassa. Vasta 2000-luvulla maksukortit ohittivat käteisen käytön. Käteismyynnillä viitataan yleensä lähinnä vähittäiskauppaan, jossa maksutapoina toimivat käteinen raha ja maksukortit. Maksun saaja päättää, millä maksutavoilla ottaa maksuja vastaan. Tarjolla olevat vaihtoehdot eivät kuitenkaan saa muodostua maksajina olevien kuluttajien kannalta kohtuuttomiksi. Myyjällä ei ole lainmääräämää velvoitetta ottaa vastaan käteistä. Toisaalta käteisellä on ainoa virallisen maksuvälineen asema Euromaissa. Käteisen käyttö on anonymia ja riippumatonta kiinteästä maksupisteestä. Maksukortit, joita pankit myöntävät, ovat vaihtoehto käteiselle rahalle ja kuluttajan omien maksamistoimenpiteiden hoitamiseen tarkoitettuja maksuvälineitä. Omaan pankkitiliin liitettyjä maksukortteja pidetään riittävänä vaihtoehtona rahasuoritukselle. (Kilpailu- ja kuluttajaviraston www-sivut 2016, Suomen Pankin www-sivut 2016.) Yrityksissä käteisen rahan käsittelyyn liittyvät laskentatyöt koetaan

usein aikaa vieväksi työtehtäväksi. Työturvallisuus näkökulma on oltava kunnossa, koska rikollisuuden uhka on olemassa siellä, missä on käteistä.

Suomalaiset ovat edelläkävijöitä maksukorttien käytössä. Maksukortteja käyttää pääsääntöisenä maksuvälineenä 73 %, käteisen ja maksukorttien yhdistelmää käyttää 15 % ja pelkästään käteistä käyttää 13 % suomalaisista. Suomessa käteistä käyttävät vanhemmat ikäluokat. Alle 35-vuotiaista aikuisista vain joka kymmenes käyttää enää käteistä. Muualla Euroopassa, kuten esimerkiksi Saksassa, maksutapahtumista noin 80 % hoituu käteistä käyttäen. (Suomen Pankin www-sivut 2016.) Iso-Britanniassakin käteisellä hoidetaan vielä noin 48 % maksutapahtumista. Lähes 40 % niistä Iso-Britannian kansalaisista, jotka luottavat käteiseen, ovat iältään joko 65 vuotta tai yli tai alle 35-vuotiaita. (Osborne 2016.) Mielenkiintoista on huomata, että Suomessa ja Iso-Britanniassa käteistä käyttävät ikäryhmät ovat samankaltaiset. Lisäksi eurooppalaisessa vertailussa Suomi nousee edelläkävijöiden joukkoon maksukorttien käytössä, kun esimerkiksi tarkastellaan Iso-Britannian tai Saksan kuluttajien maksukorttikäyttöä.

Ihmisille rahalla on aina ollut arvoa, vähintään välinearvoa. Filosofi Georg Simmel pohti paljon rahan merkitystä ja arvoa. Hän on määritellyt, että rahalla on kaksi ominaisuutta: sen jaettavuus ja sen rajoittamaton käytettävyys. (Simmel 1900, 25.) Näyttääkin siltä, että tosiasiaassa nykyihmiselle rahan merkitys ei riipu enää siitä, onko se käteisen muodossa vai muovirahaa. Simmelin määrittelemät rahan ominaisuudet tuntuvat sopivan nykyihmisen ajatusmaailmassa yhtä olennaisesti maksukorttien käyttöönkin. Tämä yhtäläinen merkitys niin muovirahan kuin käteisenkin suhteen voi liittyä siihen yksinkertaiseen filosofi Simmelin ajatukseen, että ”raha itsessään on absoluuttisesti vailla muotoa” (Simmel 1900, 181).

3.2 Maksukortit

Kuluttajilla on tarjolla erilaisia maksamiseen käytettäviä kortteja; Offline-debit-kortteja, Online-debit-kortteja, yhdistelmäkortteja, pankkiautomaattikortteja ja Credit-kortteja. Perinteisten pankkikorttien käyttö loppui 31.12.2013. Offline-debit-kortti käy kansainvälisessä käytössä. Online-debit -kortti on ominaisuuksiltaan kuin

Offline-debit -kortti, mutta sen lisäominaisuutena on varmennus, joka tapahtuu joka ostotapahtuman yhteydessä. Yhdistelmäkortin ominaisuudet ovat peräisin kahdesta tai useammasta korttimuodosta. Näissä kolmessa korttivaihtoehdossa on peruselementtinä sidos asiakkaan pankkitiliin. Pankkiautomaattikortit ovat pankkien myöntämiä kortteja, ja ne on tarkoitettu nimensä mukaisesti kotimaassa tapahtuvia automaattinostoja varten. Credit-kortti on maksuaika- tai luottokortti, jonka myöntää luottoyhtiö tai rahoitusyhtiö. (Finanssialan Keskusliiton www-sivut 2016, Kilpailu- ja kuluttajaviraston www-sivut 2016.)

Luottokortteja on monenlaisia, mutta yleisesti ne voidaan jaotella yleisluottokortteihin ja erityisluottokortteihin. Yleisluottokortin myöntää erillinen rahoittaja, jonka kanssa kortinsaaaja solmii sopimuksen. Sen nojalla rahoittaja myöntää kortinsajaan kortille luottoa sovittuun määrään asti. Rahoittaja puolestaan neuvottelee yritysten kanssa solmien sopimuksen, jonka johdosta yritykset sitoutuvat vahvistamaan maksukuitin ostotapahtuman pohjalta, mikä vahvistetaan kaupoissa kortinhaltijan tunnusluvulla. Luottokortti toimii kolmen osapuolen sopimussuhteiden summana: Rahoittaja sitoutuu maksamaan tosittien mukaisen summan myyjälle ja laskuttaa maksun siten puolestaan kortinhaltijalta. (Hoppu & Hoppu 2011, 193–194.)

Erityisluottokorttien käyttö taas liittyy yksittäisen yrityksen ja sen asiakkaan väliseen suhteeseen. Kortin myöntävän yrityksen ja kortinhaltijan välille syntyvät oikeussuhteet määräytyvät velkasuhteen perusteella, mikä korttia myönnettäessä hyväksytään. Useimmiten kysymyksessä on tilituotto, jonka kortin myöntänyt yritys myöntää asiakkaalleen erityisluottokortin perusteella tehdystä ostoista. Luottokorteista erotetaan maksukortit eli pankkikortit. Nekin perustuvat usein säännönmukaisesti lyhytaikaiseen luotonantoon, mutta silti useimmiten luotonanto jää niissä toissijaiseen asemaan. Maksukorttien oikeussuhde syntyy korttia myönnettäessä solmitun sopimuksen pohjalta. (Hoppu & Hoppu 2011, 193–194.)

Suomessa on yleistynyt uusimpina maksamisen tapoina lähimaksaminen ja mobiilimaksaminen. Lähimaksaminen on maksukorttiin liitettävä ominaisuus, jonka avulla voi suorittaa maksuja 25 euroon asti. Lähimaksaminen toimii viemällä maksukortti erittäin lähelle maksupäätettä, jolloin maksu siirtyy kortilta myyjälle. Tämä edellyttää vastaanottavalta maksupäätteellä lähimaksamiseen tarkoitettua ominaisuutta.

Älypuhelimiin ladattavia mobiilimaksamisen sovelluksia on toistaiseksi käytössä vain tietyissä puhelinmerkeissä, kuten iPhoneen uusimmissa kännyköissä. Maksaminen tapahtuu viemällä puhelin lähelle maksupäätettä ja maksun vahvistamiseen käytetään TouchID -sormenjälkitunnistusta. Myös mobiilimaksamisessa maksupäätteen on oltava päivitettyinä tällaisen maksutoiminnon onnistumiseksi. (Korttiturvallisuus.fi www-sivut 2016.) Pysäköinnin voi maksaa useissa kaupungeissa kolikoiden lisäksi mobiilimaksuna. Pysäköintimittarilta vaaditaan toiminnon vastaanottomahdollisuutta. Porissa aluemittareita on 46, ja lisäksi kolmeen mittariin voi maksaa älypuhelinä käyttäen (Lampinen henkilökohtainen tiedonanto 4.3.2016).

On syytä huomata, että jo 1990-luvulla taloustieteessä spekulointiin ”cashless society”-ilmiöllä. Epäiltiin, että kaikki raha tulisi jatkossa olemaan sähkörahaa. (Miller & VanHoose 1993, 57–58.) Tosiasiassa silti edes mobiilimaksaminen tai lähimaksaminen ei vielä ole syrjäyttänyt käteistä, koska on tilanteita, joissa käteinen on yhä ainoa vaihtoehto hoitaa maksu. On myös henkilöitä, jotka eivät saa maksukorttia pankista luottotietojen menetyksen vuoksi. Näissä tapauksissa ainoa maksamisen muoto henkilöllä on käteinen. Miten tulevaisuudessa sähköisemmät maksamisen muodot kehittyvät, se riippuu erityisesti siitä, miten jatkossa mitataan, mitä rahalla tarkoitetaan (Miller & VanHoose 1993, 59). Jo tämän aineiston pohjalta on havaittavissa, että rahan merkitys on muutoksessa.

4 KÄTEISKASSATOIMINTA PORISSA

4.1 Käteiskassat ja pienhankinnat

Kirjanpitolaissa (1336/1997) ei ole määritelty pienhankinnalle rahallista määrettä. Laki elinkeinotulon verottamisesta (360/1968) 33 §:ssä mainitaan pienhankinta ja sille enimmäismääräksi 850 euroa. Pienhankinnalla Porin kaupungin toiminnassa tarkoitetaan vähäistä ostosta, jonka hankkiminen voidaan toteuttaa myös nouto-ostona. Nouto-ostona maksetaan esimerkiksi kokoustarjoilut, edustusauton pesu tai askartelutarvike päiväkotiin. Pienhankintana ei sen sijaan osteta esimerkiksi yksittäisiä älypuhelimia tai toimistotarvikkeita, vaikka niiden yksikköhinta alittaisi elinkei-

notulon verottamislaissa määritellyn pienhankintarajan. (Lampinen henkilökohtainen tiedonanto 4.3.2016.)

Porin kaupungin organisaatiossa pienhankinnat maksetaan käteiskassoista, joilla tarkoitetaan toimipisteeseen annettua pientä rahamäärää. Porin kaupungin eri toimipisteissä, päiväkodeissa ja kouluissa on yhteensä 111 käteiskassaa. Kaikkiin käteiskassoihin määritellään pohjakassa, jolla toiminta aloitetaan. Tällaisen käteiskassan käyttö perustuu pääasiassa rahan vastaanottoon. Toiminnasta annetaan asiakkaalle käsin kirjoitettu numeroitu kuitti. Käteiskassan tapahtumat eivät tällöin kirjaudu kirjanpitoon teknisillä välineillä, vaan manuaalisin viennein. Käteiskassojen pohjakassat ovat yhteensä 16.000 euroa, pienin pohjakassa on 30 euroa ja suurin 2.000 euroa. Pohjakassalla tarkoitetaan myös rahamäärää, joka jätetään kassaan tilitettäessä kertyneet varat pankkiin. Jokaiselle kassalle on asetettu myös enimmäismäärä ja tilitysväli. Enimmäismäärällä tarkoitetaan summaa, jonka täytyessä tai ylittyessä on kertyneistä varoista tehtävä tilitys. Jos varoja ei kerry enimmäismäärään asti tietyssä erikseen sovitussa ajassa, silti tilitys on tehtävä annetun tilitysväliohjeen mukaan. (Lampinen henkilökohtainen tiedonanto 4.3.2016.)

Käteiskassoille on myös määritelty, saako tuloja käyttää menojen kattamiseen. Tällaisia paikkoja ovat lähinnä päiväkodit, teknisen palvelukeskuksen ja perusturvan eräät yksiköt, jolle on annettu lupa käyttää kassaan kertyneitä varoja pienhankintoihin. Hankinnat koskevat oman yksikön toimintaan liittyviä pienhankintoja. Toisaalta kaupungilla on myös käteiskassapisteitä, jolle ei ole annettu tulojen käyttö lupaa pienhankintojen ostoon. Tällöin työntekijät käyttävät omia varojaan pienhankintojen tekemiseen ja saavat rahansa sitten takaisin maksumääräystä vastaan. Maksumääräys tehdään sähköisesti, ja se kulkee maksuun laskujen sähköisen kierrätysjärjestelmän kautta. Maksumääräyskäytännön heikkoutena pidetään sen kankeutta ja hitautta. Omien rahojen takaisinsaanti kestää vähintään kaksi päivää, ja monet työntekijät eivät olekaan halukkaita kiinnittämään omia varoja hankintojen tekemiseen. Näin ollen hankinnoissa ei pitäisi käyttää henkilökunnan omia varoja, edes tilapäisesti. Ostolaskussa on pienlaskutuslisät käytössä, mutta yksiköissä on ”hiljaisesti päätetty” hoitaa pienhankinnat lisäkuluista huolimatta. (Lampinen henkilökohtainen tiedonanto 4.3.2016.)

4.2 Käteiskassojen tilitysmenettelyjen moninaisuus

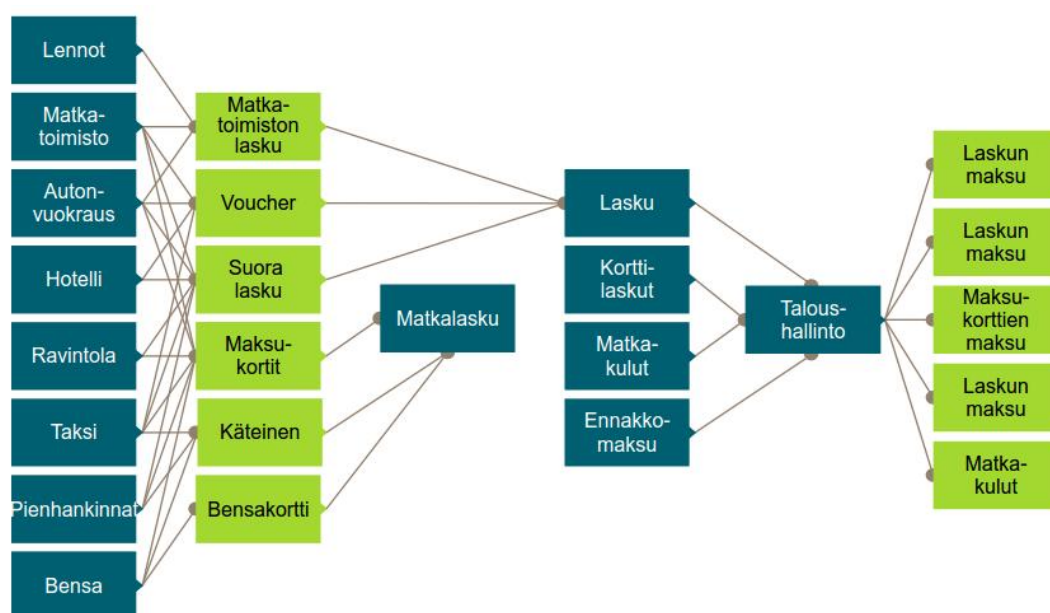
Käteiskassaan kertyneiden varojen tilitys pankkiin vaatii sekä kassanhoitajan, varojen kuljettajan ja kirjanpitäjän toimia. Kassanhoitaja tekee kassatilityksestä tuloista tulotositteen ja jos menoja on saanut tulla, näiden osalta menotositteen kirjanpitoon. Samalla hän tekee pankkia varten lomakkeen tilitettävistä kolikoista ja seteleistä. Pankki vaatii erittelyn kappale- ja euromääristä per kolikko ja seteli. Samassa lomakkeessa on oltava pankkitilinumero ja viitenumero. Kassanhoitaja laittaa rahat turvapussiin ja täyttää pankkia varten lomakkeen. Turvapussista on poistettava siinä oleva numerosarjalipuke mahdollista myöhempää tarvetta varten. Tämä lipuke liitetään kirjanpitoon lähetettävään tulo- ja menotositeselvitykseen. Turvapussissa olevat varat viedään yösäilöksi miellettyyn laskentapisteeseen, joita Porissa on yksi. BePop-nimisen rakennuksen laskentapisteessä rahat laskee pankkien alihankkijana toimiva G4S Oy. Kaupungin varat viedään joko usein työpäivän päätteeksi yösäilöön tai oman työyksikön vahtimestari hoitaa tehtävän oman aikataulunsa mukaisessa ajassa. (Lampinen henkilökohtainen tiedonanto 4.3.2016.)

Tämän jälkeen kirjanpitäjälle lähetetään täytetyt lomakkeet. Kirjanpitäjä saa tiedon kaupungin pankkitileille tilitetyistä varoista tiliotteen erittelyistä. Erittelyssä viitenumerosarja yhdistää tiliotteen panon saatuun tositteeseen. Jokaiselle tilityksiä tekeväälle käteiskassapisteelle on annettu oma vakioviitesarja, jonka perusteella kirjanpitäjä osaa kohdistaa tulot ja siihen liittyvät tositteet oikein. Tilityksissä voi olla eroja verrattaessa tiliotteelle kirjautunutta tuloa kassanhoitajan tekemiin selvityksiin. Kaupungin on hyväksyttävä laskuvirheet 20 euroon asti, eikä niitä tutkita tai selvitetä. Isommat erot reklamoidaan pankkiin, ja asiaa tutkitaan tarkemmin sekä yksikössä että laskentapisteessä. Kirjanpitäjä ottaa yhteyttä kyseisen tilityksen tehneeseen kassanhoitajaan, ja yhdessä he päättävät, miten ero kirjataan kirjanpitoon. Tästä menettelystä on poikkeuksena vapaa-aikavirasto, jossa hoidetaan omat eroavuudet itse ja kirjanpitoon lähetetään kirjattavat tositteet niin, että ne vastaavat tullutta rahatilitystä. (Ylinen henkilökohtainen tiedonanto 14.10.2015.)

Kaiken tämän takana on jokaista erillistä tilitysyksikköä kohden tehtävä rahahuolto-sopimus pankin kanssa. Sopimuksessa määritellään, mille pankkitilille varat kirjataan ja määritellään muun muassa yhteyshenkilöt erilaisten tilanteiden selvittämistä var-

ten. Yösäilöön tarvitaan avain ja niiden saannista on tehtävä sopimus pankin kanssa. Turvapussit ovat maksullisia ja niiden hinta on sovittava pankin kanssa. On myös todettava, että Porin kaupunki on ulkoistanut taloushallinnon hoidon suorittavalta osalta. Tähän liittyen käytettävän kirjanpitäjän aika laskutetaan kaupungilta. Ne kasapisteet, jotka saavat tehdä pienhankintoja kassansa kertyneitä tuloista, hakevat täydennysvarat kaupungin virallisesta, kuntalaisillekin tarkoitettusta laskunmaksupisteestä. (Lampinen henkilökohtainen tiedonanto 4.3.2016.)

Pienhankintojen monivaiheisuus ja monitahoisuus tuntuu olevan vallitsevaa käytäntöä muuallakin (kuvio 3). Se havainnollistaa hyvin nykyistä pienhankintojen periaatteellista toimintatapaa myös Porin kaupungin organisaatiossa. Maksujen aiheet ovat esimerkkejä, eivätkä ne kuvaa Porin kaupungin pienhankintaostoja tältä osin täydellisesti, mutta yhteistä on sama monivaiheisuus ja monitahoisuus kuin muuallakin.

Kuvio 3. Esimerkki pienhankintojen monivaiheisuudesta. (Lähde: SEB)

4.3 Käteiskassojen tulevaisuus

Kaupunginvaltuuston vahvistama Porin kaupungin talousarvio 2014 ja taloussuunnitelma 2014–2016 linjaa tahtotilaksi vähentää käteisen käyttöä. Taloushallinnon toteu-

tettaviin toimenpiteisiin on kirjattu tavoite: ”Kassan ja likviditeettihallinnan kehittäminen ja tehostaminen”. (Porin kaupungin talousarvio 2014 ja taloussuunnitelma 2014–2016.)

Toimiin on jo ryhdytty. Kokonaisuuden yksinkertaistamiseksi tehdään projektina toteutettava muutos, jonka lopputuloksena käynnistetään uudet toimintatavat ja uusiin toimintaohje. Käteiskassoihin liittyvän kokonaisuuden helpottamiseksi on päätetty siirtyä käyttämään maksukortteja pienhankintojen tekemiseen. Samalla lisätään maksupäätteiden käyttöä rahan vastaanotossa. Niitä viedään jatkossa kouluihin ja muihin yksiköihin, joissa otetaan vastaan pieniä rahasuorituksia, esimerkiksi koulujen välipalamyynnin kautta. (Lampinen henkilökohtainen tiedonanto 4.3.2016.)

5 MAKSUKORTTIEN KÄYTTÖÖNOTON LÄHTÖKOHDAT PORISSA

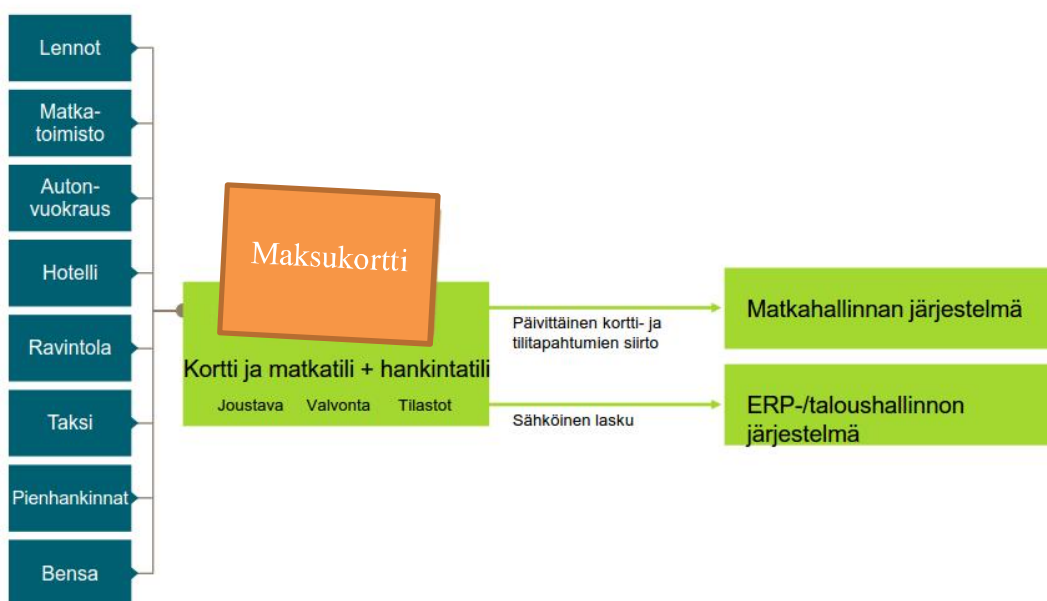
5.1 Korttivalintaan liittyvät tavoitteet

Taloushallinnon järjestelmä- ja palveluvalinnoilla on keskeinen vaikutus siihen, kuinka digitaaliseen taloushallintoon organisaatio pääsee. Ohjelmistojen ja tietojärjestelmät tulisi valita niin, että ne tukevat olemassa olevia toimintoja ja ennen kaikkea noudattavat yrityksen strategiaan kirjattuja toimintatapoja. Ohjelmistovalinnan prioriteetteihin vaikuttavat monet tekijät, kuten strategia, toimiala ja resurssien saataavuus. Ensimmäinen on tärkeää tehdä perusteellinen analyysi nykytilanteesta ja tavoitteista ja suunnitella sen perusteella uuden järjestelmän hankinta. Nykyään on erilaisia mahdollisuuksia vaihtaa kokemuksia verkostojen ja kumppaneiden kautta sekä rakentaa joustavia ratkaisuja, jotka tukevat yrityksen toimintaa tehokkaammin. (Lahti & Salminen 2014, 34.)

Porin kaupungin ottaman tahtotilan toteuttamiseksi tarvitaan siis ensinnäkin tietoa, kokemusta ja aineistoa toisista julkishallinnoista. Maksukorttien käyttöönoton toteuttamiseksi yksi tapa on kartoittaa kokemuksia paikoista, joissa on jo siirrytty maksukorttien käyttöön. Lahden ja Tampereen kaupungit ovat tiedossa olevat julkisyhte-

söt, joissa on jo siirrytty maksukorttien käyttöön. Porin kaupunki hyödyntää heidän kokemuksiaan taustatietona.

Yhtä tärkeää on tehdä parhaat mahdolliset taloushallinnon järjestelmä- ja palveluvalinnat Porin kaupungin organisaation tehokkuuden varmistamiseksi. Siksi hankintaan tähtäävässä uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa kartoitetaan korttipalveluja tuottavat yritykset, käytössä olevat palvelut, niiden toimivuus ja hinnat. Myös koko hallintajärjestelmän seurattavuus ja toimivuus ovat merkittäviä tekijöitä valittaessa korttiyhtiötä. Kun tahtotilana on tehostaa ja kehittää nykyistä toimintaa, silloin uudistuksen tulee muuttaa nykyisiä toimintatapoja merkittävästi (kuvio 4), jotta pienhankintojen tekemisen uudet käytännöt johtavat laskutuksien ja käteisen käytön vähenemiseen. Maksukorttien käyttöönotolla päästään eroon myös erillisistä asiakkuuteen liittyvistä käytännöistä, laskutuslisistä ja käteisostoista. Kun jokaisella hankintoja tekevällä henkilöllä maksukortti, joka on yksilöitävissä henkilöön, saadaan laskujen määrä vähenemään ja tapahtumien käsittely sähköiseen muotoon. Hankintatoimikin voi paremmin seurata, onko käytetty hankintasopimusten mukaisia hankintapaikkoja. Näin ollen maksukorttien valintaan vaikuttaa suuresti myös niiden käytettävyyteen liittyvät asiat. (Hämäläinen henkilökohtainen tiedonanto 17.4.2015.)

Kuvio 4. Pienhankintojen teko maksukorttia käyttäen. (Lähde: SEB, mukailtu kuva)

Lisäksi maksukorttitarpeiden määrittelyssä on selvitettävä hankinnan kokonaiskustannus sekä se, onko tehtävä kilpailutus vai ei. Arvioitavaksi tulee, toimiiko jokin hallintokunta ensin pilottina vai otetaanko maksukortit yhdellä kertaa käyttöön koko organisaatiossa. Kartoitettavana on myös tarvittavien maksukorttien määrä. Lisäksi selvitetään todellinen rahatilitysten nykytilanne teknisesti. Kun pienhankintoihin liittyvät käytännöt käydään läpi kaikissa hallintokunnissa, saadaan tunnistettua erilaiset toimintatavat, jotka ovat luultavimmin muuttuneita ainakin osin käytössä olevista annetuista virallisista toimintatapaohjeista. (Lampinen henkilökohtainen tiedonanto 4.3.2016.)

5.2 Maksukortin käyttörajoitukset

Porin kaupungin on määriteltävä periaatteet, joiden pohjalta maksukortit otetaan käyttöön. Maksukorteissa maksuvastuu voi olla yhteinen, yksityinen tai yrityksen maksuvastuu, mutta yleensä kuitenkin maksukortti on yrityksen vastuulla, joten tässä tapauksessa luonnollinen vastuu olisi Porin kaupungilla. Maksukortti on henkilökohtainen, mutta siihen liittyvä kolmanteen osapuoleen eli myyjään liittyvä vastuu voidaan määritellä. (Hämäläinen henkilökohtainen tiedonanto 17.4.2015.)

Maksukortit osoitetaan nouto-ostojen ja muiden pienhankintojen maksamiseen. Kortinhaltijalle voidaan määritellä henkilökohtaiset käyttörajat ja kieltää käteisnostojen teko. Maksukortteja voidaan hankkia myös käyttötarkoitukseen sidottuina. Esimerkiksi kyseeseen tulee hankintakortti, mikä on toimialarajattu kortti. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että kortin käyttö rajataan polttoaineen ja autotarvikkeiden hankintaa varten. Lisäksi maksukortin ominaisuutena voi olla kansainvälisen yleisluotokortin ominaisuudet, mitkä sopivat kaikkiin hankintoihin. (Hämäläinen henkilökohtainen tiedonanto 17.4.2015.)

5.3 Vastuu ja seuranta

Maksukortin saajalle määritellään toimintaohjeessa vastuut kortin käytöstä. Samalla edellytetään, että käyttäjä ymmärtää korttiyhtiön ohjeet kortin huolellisesta käytöstä. Kortit luovutetaan erikseen laadittavaa sitoumusta vastaan. Käyttäjän vastuulla on

kortin käyttö sovittujen asioiden hoitoon, kortin turvallinen säilytys ja ostoista saatavien kuittien toimittaminen toimintaohjeessa sovitulla tavalla.

Ostokuittien tärkeyteen vaikuttaa sovitun käytännön lisäksi arvonlisäverolain määräykset luottokorttiyhtiöiden laskujen käsittelystä. Arvonlisäverolain (1501/1993) 41 §:n mukaan ”veroa ei suoriteta rahoituspalvelun myynnistä”. Saman lain 42 §:n 2 momentin mukaan rahoituspalveluna pidetään muun muassa luottokorttiyhtiöiden järjestämää rahoitusta. Luottokorttiyhtiön lähettämässä laskussa on ostot rivitietoina ostopaikan mukaan ja rivitiedot sisältävät myös arvonlisäveron, mutta ei erittelyä arvonlisäveron osuudesta. Tästä syystä maksukortilla tehtyjen ostojen maksukuitit on liitettävä luottokorttiyhtiön lähettämään laskuun. Kuiteista kirjataan arvonlisäveroviennit. Luottokorttiyhtiön lähettämät laskut käsitellään Porin kaupungissa ostolaskujen käsittelyyn tarkoitettussa sähköisessä järjestelmässä, ja ostokuitit skannataan tähän järjestelmään laskun liitteeksi.

Maksukorttien käyttäjien seuranta on tarpeen pitää yllä. Taloushallintoon keskitetty maksukorttien tilaaminen antaa seurannalle hyvät lähtökohdat. Hankintatoimi voi puolestaan seurata korttiyhtiön laskuista käytettyjen hankintapaikkojen sopimuksenmukaisuutta ja tarvittaessa puuttua asiaan.

5.4 Mahdollinen kilpailutus

Korttitarjoajien listahinnoilla selvitettyä maksukorttien kilpailutus ei ole välttämättömä suorittaa, koska Laki julkisista hankinnoista (348/2007) 15 §:n määrittelemä kansallinen kynnysarvo 30.000 euroa ei tule ylittymään. Hallintolaisissa (434/2003) on määritelty hyvän hallinnon yleiset periaatteet ja soveltamisala. Lain 3 § määrittelee soveltamisalan viranomaisen toimivaltaan kuuluvasta sopimisesta johon liittyy julkisen vallan käyttöä. Kilpailutuksen järjestäminen on kunnan toiminnassa julkisen vallan käyttöä. Kilpailutuksen muut arvot kuin hinta yleensä koituvat kaupungin hyödyksi. Kilpailutuksessa voidaan määritellä elementtejä joilla saadaan selville esimerkiksi korttitoimittajan asiakastuen saatavuustekijät, seurantaohjelman ominaisuudet tai saammeko maksukorttien käyttöönoton yhteydessä koulutusta käyttäjille. Kilpailutuksella on yleensä myös vaikutusta hintaan, tässä tapauksessa pääartikkelina ole-

van maksukortin yksikköhintaan. Porin kaupungin maksamat rahahuoltokulut pankille ovat viimeiseltä viideltä vuodelta noin 23.000 euroa/ vuosi. Kuluera koostuu käteisen käsittelystä ja se perustuu kolikoiden ja seteleiden kappalemäärään ja tilityksen summaan. (Saarinen henkilökohtainen tiedonanto 22.4.2016.) Kilpailutuksesta tehtävään tarjouspyyntöön onkin syytä lisätä näitä muita arvoja ja kertoa tarjoajille, mikä painoarvo niille tarjousvertailua tehtäessä annetaan.

Aikaisemmin mainitut Tampere ja Lahti eivät ole kumpikaan kilpailuttaneet korttiyhtiöitä. Molemmissa kaupungeissa on päädytty laajentamaan heillä jo käytössä olevan toimijan tarjoamia maksukortteja. Toimintaan on vaikuttanut myös se, että maksukorttien käyttöönotto on tapahtunut jo vuosia sitten ja silloin korttiyhtiöiden tarjoamat maksukortit ja seurantajärjestelmät olivat ominaisuuksiltaan lähempänä toisiaan kuin nykypäivänä.

6 TARVEKYSELYN TOTEUTUS JA TULOKSET

6.1 Tarvekyselyn toteutus

Jotta koko kaupungin maksukorttitarvetta ja maksukorttien tarvittavia ominaisuuksia olisi helpompi arvioida, kaupungin tulosalueille ja yksiköihin lähetettiin maksukorttien käytön tarvekysely (kyselyyn liittyvä kirje ja kyselylomake liitteinä 1 ja 2). Kyselyn avulla on ollut tarkoitus kerätä tieto maksukorttien yhteismäärästä ja niihin ohjelmoitavista ominaisuuksista. Tämä selvitystyö antaa pohjan tehtävää maksukorttien kilpailutusta ajatellen.

Kysely lähetettiin 30 tulosalueelle, joista 19 tulosaluetta vastasi. Kyselyyn saatiin vastaukset kaikista merkittävistä yksiköistä. Vastauksen antaneet tulosalueet kattavat työntekijämäärällä laskettuna yli 80 prosenttia koko organisaation työntekijämäärästä. Yksilöidyissä vastauksissa 18 vastausta vastaa 100 prosenttia, sillä perusturva ilmoitti vain arvion maksukorttien kappalemäärästä. Perusteluna perusturvan suppeaan vastaukseen on meneillään oleva sote-uudistus, joka muuttaa yksikön toimintaa ja toimintatapoja huomattavasti. On huomattava, että vaikka osa yksiköistä jätti vastaa-

matta, asia selittyy yksiköiden koolla ja niissä toimivien henkilöiden pienellä määrällä, yksikön fyysisellä sijainnilla muihin yksikköihin nähden tai toimintaan tarpeettomana asiana. Kuvaava esimerkki tästä on esimerkiksi konsernihallinnon strateginen suunnittelu ja kehittäminen -yksikkö, jossa työskentelee vain kolme henkilöä. Yksikkö toimii kaupungintalolla, edustustehtävät hoituvat talon sisällä ja hankinnat tehdään talossa toimivan yleishallintoyksikön toimesta, jolloin lähetetty tarvekysely oli kyseiselle yksikölle tarpeeton vastattavaksi.

6.2 Tarvekyselyn tulokset

6.2.1 Maksukorttien määrä

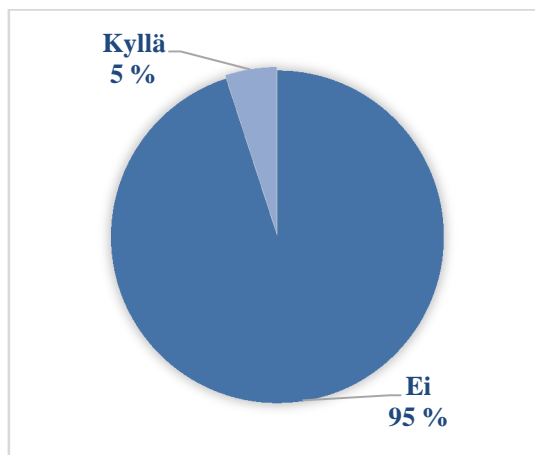
Ensimmäiseksi kartoitettiin kunkin tulosalueen tarvetta maksukorttien määrästä ottamatta kantaa kortin ominaisuuksiin. Vastanneiden antamaksi maksukorttien kokonaismääräksi kertyi 180 kappaletta, mikä oli aikaisemmin arvioitua vähäisempi määrä. Selitys alhaisemmalle tarpeelle saattaa juontaa siitä, että joidenkin vastanneiden asenne uutta menettelytapaa kohtaan on vielä tässä vaiheessa epäileväinen: halutaan hoitaa asiat niin kuin ne on hoidettu nykyisinkin. Osaksi taas erikseen annetuista kommentteista, jotka ovat jäljempänä otsikon muut kommentit ja ideat -otsikon alla.

6.2.2 Käteisnostotarve

Toisena kysymyksenä vastaajalle esitettiin kysymys käteisnostotarpeesta. Kysymys esitettiin seuraavalla tavalla: *Käteisnostotarve: Ei / Kyllä, nostorajoitus / päivä: Perustelut nostojen tarpeellisuudelle.* Vastanneista 18 ei tarvitse käteisnosto-oikeutta maksukorttiin (kuvio 5). Yksi vastanneista tulosalueista ilmoitti käteisnostoon olevan tarvetta yhden kortin osalta. Perusteena oli pysäköintimaksujen maksaminen.

Tosiasiassa kuitenkin pysäköintimaksujen maksamisen vuoksi ei pitäisi antaa käteisnosto-oikeutta. Pysäköintimittareiden muuttaminen vastaanottamaan maksukorttisuorituksia sen sijaan vähentäisi merkittävästi kolikoiden määrää ja niistä aiheutuvia pankkikuluja. Muutokseen sijoitettu kuluerä saataisiin takaisin pankeille maksettavan

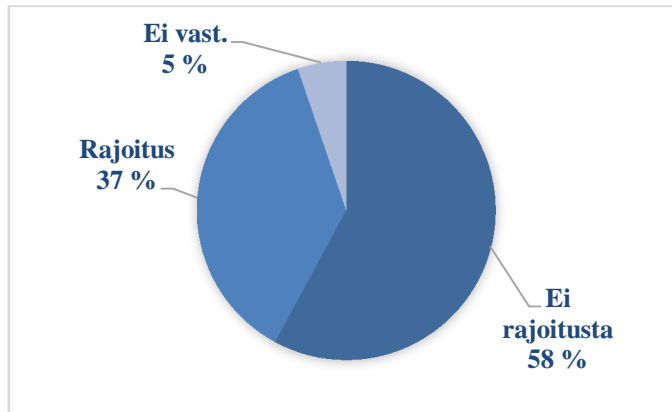
kolikoiden laskentapalkkion vähenemisen kautta. Muutos palvelisi myös ennen kaikkea kuntalaisia. Lisäksi on syytä muistaa, että maksukorttien käyttäjät voivat tarvittaessa käydä ostamassa uudella maksukortillaan pysäköintiä varten erillisen pysäköinnin kuukausikortin Porinasta. Pysäköintikortti käy koko Porin alueella Porin itsensä valvomiin pysäköintialueisiin.

Kuvio 5. Käteisnostotarve

6.2.3 Toimialarajoitukset

Kolmas kysymys vastaajalle koski ostosten toimialarajoituksia. Kysymys esitettiin seuraavasti: *Toimialarajoitukset ostoille / Ei rajoituksia / Käyttö rajoitettu, miten: (esim. ei ostoja Alkosta, pelkästään polttoainekortti)*. Vastanneista 11 ei nähnyt tarvetta rajoittaa ostojen tekopaikkoja (kuvio 6). Sen sijaan 7 vastaajaa ilmoitti rajoituksen koskevan esimerkkeinä mainittua Alkoa tai piti perusteltuna, että maksukortin käyttö koskisi vain polttoaineen hankintaa. Muita rajoituksia ei mainittu. Yksi jätti vastaamatta. Yhdessä vastauksessa mainittiin heille olevan käyttöä yhdelle kortille ilman toimialarajoitusta. Toimialarajoitusten tekemisessä pitää käyttää harkintaa huomioiden erityisesti edustukseen laaditut ohjeet.

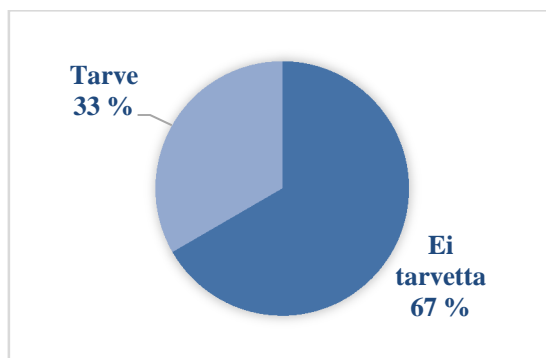
Kuvio 6. Toimialarajoitustarve

6.2.4 Hankintakortin tarve

Neljäs kysymys koski hankintakorttia ja se esitettiin vastaajille seuraavasti:

Hankintakortti/ Vain tiettyyn kohteeseen rajattu kortti. Tulee kysymykseen esim. nettioistamisessa. / Ei tarvetta / Tarvitaan, mihin: (esim. tietty toimittaja). Tuloksena 12 vastaaja ei nähnyt kortille tarvetta (kuvio 7). Vastaajista 6 puolestaan ilmoitti tarvitsevansa käyttöön hankintakortin. Neljä näistä tarvitsijoista mainitsi nettioistamisen. Kaksi vastaajaa eritteli tarpeensa kohdistuvan eri tavarataloihin ja polttoaineen ostoon.

Kyselyn vastaukset osoittavat, että hankintakorttien toiminta-ajatusta tulee vielä selvittää käyttäjille. Hankintakortin ominaisuudet ja sen käyttötarkoitus selvitettiin kyselyssä liian suppeasti. Vastaajat eivät välttämättä ymmärtäneet, että kortti voi olla toimialarajattu kortti, mutta myös erityisellä SecureCode -varmistetulla nettioistamisen sallivalla toiminnolla varustettu ns. hankintatili.

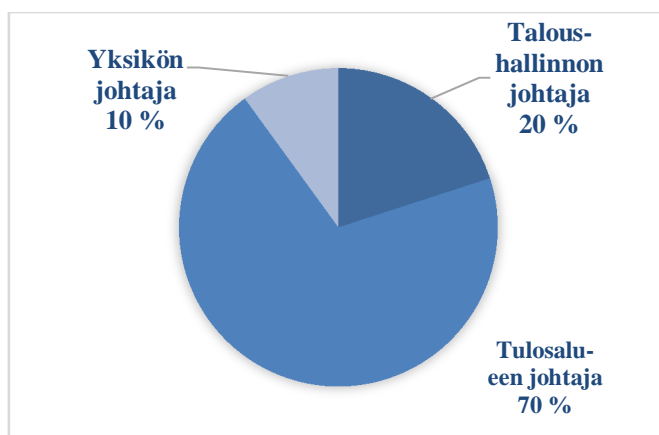
Kuvio 7. Hankintakortin tarve

6.2.5 Korttien tilaamisoikeudet

Viidennen kysymyksen tarkoituksena oli selvittää tulosalueiden näkemys siitä miten kortteja koskevat muutokset tehdään. Vastajille kerrottiin keskitetystä hankinnasta: *Uusien korttien tilaaminen tapahtuu aina taloushallinnon päätöksestä.* Vastauksen vaihtoehdot esitettiin seuraavasti: *Tulosalueen näkemys siitä, kenellä tulisi olla oikeudet muutosten tekemiseen (rajojen muutos ym.): Vain taloushallinto tulosalueen johtajan esityksestä / Tulosalueen johtaja / Muut, ketkä: (asema, perustelut ym.).*

Tuloksena 4 vastaajaa oli valinnut vaihtoehdon, jonka mukaan muutoksia tehdään vain taloushallinnon tulosalueen johtajan esityksestä. Tulosalueen johtajan vastuuta korosti 13 vastaajaa (kuvio 8). Muuta vaihtoehtoa kannatti 2 vastaajaa ja heidän ehdotuksissaan muutosten tekeminen maksukortteihin pitäisi antaa yksikön johtajalle. Vastaus/vastaukset tulivat yksiköstä, jolla on toimintaa koko Satakunnan alueella.

Tällainen vastausjakauma oli odotettu. Useassa yksikössä varmasti ajatellaan, että keskitetty asianhoito on käytännön toiminnassa liian byrokraattista. Pitäisikin annettuisista vastauksista huolimatta perusteltuna korttien hankinnan keskittämistä, koska kyse on organisaation rahan kontrolloidusta käytöstä ja yhtenäisen toimintamallin ylläpidosta. Tällainen keskitetty toimintatapa ei myöskään vaatisi muutosta konsernihallinnon johtosääntöön, jossa rahan käsittelyyn liittyvät päätökset on määritelty kaupungin taloushallinnon tehtäviin.

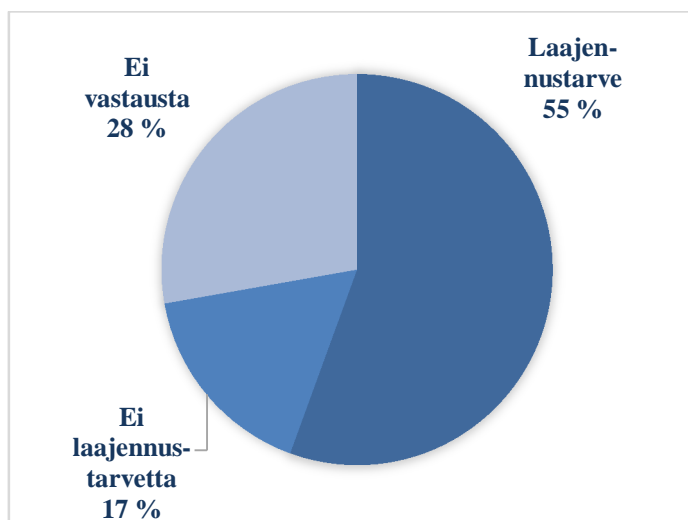

Kuvio 8. Korttien tilaamisoikeudet

6.2.6 Matkustushallintajärjestelmän käytön laajennus

Kuudes kysymys koski organisaation käytössä olevaan matkustushallintajärjestelmään (TEM) ja sen toimintojen laajentamiseen. Vastaajien kantaa asiaan kysyttiin seuraavalla kysymyksellä ja siihen vastaaminen tapahtui rastittamalla vaihtoehto: *Pitäisikö TEM-ohjelman käyttöä laajentaa kattamaan kaikki henkilökunnan kululaskut esim. matkaliput?* Tuloksena 10 vastaaja piti TEM:n käytön laajentamista tarpeellisenä parannuksena nykykäytäntöön nähden (kuvio 9). Sen sijaan 3 vastaajaa ei nähnyt tarvetta laajentaa TEM:n käyttöä ja 5 jätti vastaamatta kysymyksen.

Laajennuksen tarvetta kannattivat yli puolet vastanneista. Tämä olisikin yksi parannus nykyiseen käytäntöön, jossa samaan matkaan liittyvät kuitit saattavat kulkea kahdessa eri järjestelmässä. Ostolaskujärjestelmässä osa ja osa TEM:ssä. Vastaamatta jättäneiden osuus on myös iso ja selittyy osaksi sillä, että vastaajan yksikössä TEM:n käyttö on vähäistä.

Kuvio 9. TEM-käytön laajennustarve

6.2.7 Vastanneiden kommentit ja ideat

Kyselyyn vastanneista 9 antoi kommentteja ja ideoita. Useassa kommentissa toivottiin maksukorttia, jota voisivat useat käyttäjät käyttää. Toisin sanoen toivottiin yhteiskorttia, joka ei olisi yhden henkilön vastuulla. Laskujen toivottiin tulevan kortti-

kohtaisesti. Ostokuittien säilyttäminen ja liittäminen laskuun tuotiin esille negatiivisena osana uudistusta. Koettiin kuittien työllistävän liikaa hallintoa. Toistaiseksi kuittit tulevat työllistämään joka tapauksessa jotakuta tai joitakin henkilöitä, mutta kuitenkin hyväksytyt asiasisältö on aina parhaiten tiedossa kortinhaltijan omassa yksikössä.

6.2.8 Yhteenveto kyselystä

Vastaajat toivoivat käyttäjinä, että uudistus toteutettaisiin ja että maksukortit otettaisiin käyttöön. Korttien lukumäärä tulee kilpailutuksessa olemaan noin 180. Kortin ominaisuuksista voidaan sanoa, että niihin ei pääsääntöisesti tarvitse kytkeä käteismaksettävien mahdollisuutta. Toimialarajoituksiin tullaan liittämään suurelta osin nauhintoineiden, kuten alkoholin ostokielto. Hankintakorttien määrä tulee olemaan vähäinen. Laskujen käsittelyyn toivotaan selkeyttä muun muassa kuittien osalta. Niiden käsittelyyn toivotaan ohjetta, joka ei rasita hallinnointia liiaksi.

On syytä panna merkille, että Finanssialan Keskusliitto on todennut suurimmaksi saavutettavaksi hyödyksi taloushallinnon automatisoinnissa sen, että korttiostokuittien käsittely saataisiin automatisoiduksi. Tällöin tavoiteltavana ajatuksena on maksukorttien kuittien saaminen rakenteiseen muotoon ja aineistojen käsittely automatisoiduksi. Jopa ilmastovaikutuksia saataisiin pienennettyä automatisoinnilla. (Finanssialan Keskusliiton www-sivut 2016.) Tämän toteutumisen myötä myös Porin kaupungin maksukorttien tuottamien kuittien skannaustoiminto poistuisi.

7 PORIN KAUPUNGIN TOIMINTAOHJE MAKSUKORTTIEN KÄYTTÖÖN

Maksukorttiuudistuksen toteuttamiseksi tarvitaan sekä yleistä alan tietoa että myös organisaation tarpeista nousevaa yksityiskohtaista tietoa. Niiden pohjalta työni tarkoituksena on ollut kerätä riittävästi aineistoa laatiakseni myös luonnoksen Porin kaupungin organisaatiolle toimintaohjeeksi maksukorttien käyttöä varten.

Ohjeistus vahvistetaan kaupunginhallituksen päätöksellä toimintaohjeeksi. Ohje on tarkoitettu Porin kaupungin käytössä olevien maksukorttien yleissäännöksi. Korttien haltioiden pitää myös tuntea korttiyhtiön antamat ohjeet korttien huolellisesta käytöstä ja säilyttämisestä. Porin kaupungissa kortit ovat yrityskortteja kaupungin maksuvastuulla.

Laatimani luonnos Porin kaupungin organisaatiolle toimintaohjeeksi maksukorttien käyttöä varten on seuraava:

Maksukortin käyttö Porin kaupungin hallinnossa

Maksukorttina käytetään Taloushallinnon päättämää korttia. Maksukortilla palveluita tai tavaroita hankittaessa on huolehdittava julkisia hankintoja koskevien menettelysäännösten, Porin kaupungin hankintaperiaatteiden ja hyvän hallintotavan periaatteiden noudattamisesta. Maksukorttia käytettäessä on myös otettava huomioon kaupungin vieraanvaraisuudesta ja huomionosoituksista annettu erillinen ohje.

Porin kaupungin myöntämän maksukortin käytöstä ja hallinnasta vastaa kortinhaltija. Hankintojen maksamiseen ei saa käyttää kauppojen omia tilikortteja tai muita maksukortteja. Kaupungin hankinnoilla ei saa kerryttää henkilökohtaisia kantaasiakasetuuksia. Edellä mainittu ei estä asiakkuuden todentamiseksi annettavien korttien käyttöä, kuten esim. tukkukauppojen asiakaskortit.

Korttien myöntäminen

Varainhallintopäällikkö tai hänen sijaisensa tai hänen määräämänsä päättää organisaation kaikkien maksukorttien sekä käteisen rahan nostamiseen oikeutetun kortin myöntämisestä.

Maksukortti myönnetään aina hakemuksesta, joka osoitetaan maksukortin myöntäjälle. Korttia esitetään aina nimetylle henkilölle eikä sitä voi esittää hallintokunnalle, yksikölle eikä laitokselle. Kortin käyttöoikeus voi olla toistaiseksi voimassaoleva tai määräaikainen.

Esityksessä päätöksentekijälle on mainittava seuraavat tiedot: kortinhakijan nimi ja nimike, perustelut, kuukausittainen käyttöraja, sisältääkö kortti käteisen nosto-oikeuden, kustannuspaikka, jolta kortin kustannukset maksetaan.

Kortin tilaus ja luovuttaminen kortinhaltijalle

Päätöksen jälkeen kortin hakija täyttää luottokorttiyhtiön hakemuskaavakkeen. Mikäli kortti liitetään olemassa olevaan koontilaskuun, tulee hakemukseen liittää koontilaskun numero. Kaavakkeen allekirjoittavat sekä hakija että päätöksentekijä. Täytetty ja allekirjoitettu kaavake toimitetaan Taloushallinnon varainhallintoon, jossa kaavakkeen oikeellisuus tarkistetaan ja toimitetaan luottokorttiyhtiölle. Luottokorttiyhtiö toimittaa kortin Taloushallintoon, joka ilmoittaa maksukortin hakijalle sen saapumisesta. Korttiin liittyvät tunnuskoodit luottokorttiyhtiö toimittaa myös Taloushallintoon ennen kortin saapumista.

Taloushallinto luovuttaa maksukortin haltijalle allekirjoitettua maksukortin haltijan sitoumusta vastaan. Käytösitoumuksessa maksukortin haltija sitoutuu noudattamaan luottoyhtiön ja kaupungin ehtoja.

Taloushallinto pitää maksukorttien haltijoista ja käyttörajoista ajantasaista luetteloa.

Kortin huolellinen käyttö

Maksukorttia saa käyttää työtehtävissä vain siihen käyttötarkoitukseen, johon se on myönnetty.

Vuosilomalla sekä virka- ja työlomalla maksukorttia voi käyttää vain erityisen painavasta syystä, jonka tulee käydä ilmi tositteesta. Maksukorttia ei saa käyttää yksityismenoihin. Kun käytössä on kaupungin myöntämä maksukortti, ei yksityistä maksukorttia saa käyttää kaupungin menojen maksamiseen.

Kortin käytön osoittavat kuitit ja tarvittavat muut selvitykset on toimitettava viipymättä kortinhaltijan oman yksikön määrittelemälle tiimille tai henkilölle. Kuitti on täytettävä asianmukaisesti. Esimerkiksi ravintolalaskusta on ilmentävä kestityksen

syy ja osallistujien nimet. Luottokorttiyhtiön laskun saavuttua kuitit tarkastetaan ja skannataan laskun liitteeksi kortinhaltijan oman yksikön toimesta. Laskun tiliöinti perustuu annettuihin kuitteihin, joista kirjataan kirjanpilotiliöinnit arvonlisämerkintöineen ennen laskun hyväksymistä. Laskun hyväksyjä vastaa siitä, että kortin käyttö on ollut asianmukaista. Henkilö ei voi hyväksyä omaa maksukorttilaskuaan.

Mikäli kortinhaltijalla ei ole kuittia tai esittää muuta riittävää selvitystä syntyneestä kustannuksesta, peritään kyseinen maksu kortinhaltijalta. Vastuu perimisestä on kortinhaltijan esimiehen vastuulla.

Yli kahden kuukauden virka- tai työvapaalle jätäessä kortti on toimitettava esimiehelle säilytettäväksi. Esimiehen on huolehdittava siitä, että kortinhaltija luovuttaa maksukorttinsa virka- tai työsuhteen päättyessä. Esimiehen velvollisuus on hävittää maksukortti. Päätymisestä on ilmoitettava heti Taloushallintoon, joka huolehtii kortin irtisanomisesta.

Maksukortin numeroa tai turvakoodia ei saa koskaan antaa tekstiviestillä eikä suojaamattomalla sähköpostilla.

Verkkomaksaminen maksukortilla

Verkkomaksamisella tarkoitetaan tietokoneella tai mobiililaitteella, kuten älypuhelimella tehtyjen ostojen maksamista verkossa maksukortilla. Ostokset tulee pääsääntöisesti tehdä kaupungin omistamien laitteiden kautta. Jos maksamiseen käytetään muuta kuin kaupungin laitetta, on varmistuttava siitä, että laite on turvallinen.

Ennen tilauksen tekemistä tulee varmistua, siitä että verkkokauppa on luotettava ja että sen osoitetiedot sekä toimitus- ja maksuehdot löytyvät sen sivuilta. Toimitusehtoihin ja -kuluihin tulee tutustua etukäteen.

Verkkokaupat, jotka käyttävät vahvan tunnistautumisen palveluja, kuten Verified by Visa tai MasterCard SecureCode, parantavat verkkomaksamisen turvallisuutta ja antavat parhaan suojan ostolle. Näissä palvelussa todennetaan ostohetkellä maksun molemmat osapuolet, sekä ostaja että kauppias.

Ennen kortin tietojen antamista on varmistettava, että yhteys on salattu, esimerkiksi tarkistamalla, että selainikkunan osoitekentässä näkyy ehjä avain tai lukittu lukko ja että www-osoite alkaa sanalla https. Lukkoa klikkaamalla saat tietoa sivuston suojauksesta.

Perusohjeita maksukortin käytöstä verkossa:

- älä osta, jos verkkokaupan sivut tuntuvat vähänkään epäilyttäviltä
- älä osta, jos sivusto ei tue vahvaa tunnistautumista tai yhteys ei ole salattu
- älä anna kortin tietoja mielipidekyselyihin tai vastaaviin tiedusteluihin
- tarvittaessa tallenna tai tulosta itsellesi kauppiaan sivulla antama kuvaus ostoksista ja maksuehdoista, jotka aiot hyväksyä ennen korttitietojen syöttämistä ja maksun lopullista hyväksymistä
- tallenna tai tulosta kauppiaan antama kuittaus tai kuitti maksun hyväksymisen jälkeen
- toimita kuitit saman ohjeen mukaan kuin muut maksukorttikuitit (oman yksikön käytännön mukaan)
- virheellisestä tuotteesta tulee viivytyksettä tehdä reklamointi kauppiaille ja kauppiaan kanssa tulee sopia korvaavasta tuotteesta tai hyvityksestä
- luottokorttiyhtiölle on ilmoitettava välittömästi, jos kauppias on veloittanut virheellisen summan tai luottokorttilaskulla on veloitus, jota ei tunnisteta omaksesi.

Mobiililaitteen sovelluskaupasta ei saa ostaa kaupungin maksukortilla ilman esimiehen lupaa. Sovelluskaupasta ostamisessa maksukortin tietoja ei saa pysyvästi tallentaa kyseiseen sovelluskauppaan, vaan ne tulee poistaa sieltä ostotapahtuman jälkeen.

Kortin katoaminen, vahingoittuminen ja nimenmuutos

Mikäli kortti katoaa tai varastetaan, katoamisilmoitus on tehtävä välittömästi suoraan luottokorttiyhtiölle. Asiasta on myös ilmoitettava Taloushallintoon. Kadonneen ja vahingoittuneen kortin tilalle tilataan uusi kortti Taloushallinnon toimesta.

Mikäli kortinhaltijan nimi muuttuu, hänen on ilmoitettava nimenmuutoksesta välittömästi Taloushallintoon. Tällaisessa tapauksessa kortin hakemisesta ei tarvitse tehdä uutta päätöstä.

Valvonta

Ensisijaisesti kortinhaltija on vastuussa korttinsa käytöstä. Maksukortin asianmukaista käyttöä valvoo myös esimies. Jos kortinhaltija ei noudata annettuja ohjeita, esimiehen on viipymättä otettava kortti pois ja ryhdyttävä jatkotoimenpiteisiin. Ohjeiden vastaisesta kortin käytöstä aiheutuneet kulut peritään kortinhaltijan palkasta.

Lisätietoja

Taloushallinnon varainhallinta
sähköposti ja puhelin

Maksukortin haltijan sitoumuslomake

Tämän lomakkeen täyttää jokainen työntekijä, joka saa käyttöönsä Porin kaupungin vastuulla olevan maksukortin. Allekirjoitettu sitoumus on sopimus työntekijän ja työnantajan välillä ja siinä on yhteisesti sovittu maksukortin käyttöön liittyvät vastuut ja oikeudet. Kaupungin kappaleet sitoumuksista säilytetään Taloushallinnossa.

Lomakkeessa on seuraavat tiedot:

- Sitoumuksen antajan nimi
- Sitoumuksen antajan yksikkö ja toimipaikka
- Maksukortin myöntämispäätös; päättäjän nimi, päätösnumero ja päivämäärä
- Maksukortin käyttörajat
- Käteisnostosta merkintä (nosto lupa tai ei lupaa)
- Maksukortin käyttöraja
- Sitoumusteksti: Kuittaa vastaanottaneeni minulle myönnetyn Porin kaupungin maksukortin. Sitoudun noudattamaan maksukortin käytöstä annettuja kaupungin määräyksiä ja ohjeita sekä luottoyhtiön ohjeita, joihin olen tutustunut. Hyväksyn sen, että palkastani peritään maksukortiltani veloitettu sum-

ma, mikäli minulle ei ole esittä veloitusta vastaavaa ostotapahtuman kuittia. Tätä sitoumusta on tehty kaksi kappaletta, yksi kaupungille ja yksi kortinhaltijalle.

- Sitoumus päivätään ja allekirjoitetaan

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyöni osoittaa, että Porin kaupungin organisaatiossa on vallalla hyvin erilaisia taloushallinnon varainhallinnan käytäntöjä. Eri hallintokuntien toimintatavat pitää paremmin koota yhteen poikkeustapaukset huomioiden. Hajautetuista ja tuottamattomista käteiskassoista luopuminen on järkevää, sillä niihin liittyy raskaita ja monimutkaisia käytäntöjä, joiden kulut ovat yllättävän suuret. Käteiskassojen tilitykset ja kirjanpitiöviennit ovat monipolvisia ja kankeita. Nykyisten toimintatapojen keventäminen, tehostaminen ja kehittäminen on järkevää opinnäytetyöni tulosten pohjalta.

Hankkimani yleinen tieto sekä organisaation sisältä kyselytutkimuksen avulla saatu tieto osoittavat, että maksukorttiuudistus on toteuttavissa ja että se on tarpeellinen. Maksukorttien käyttöönotto kannattaa Porin kaupungin koko organisaatiossa niin taloudellisesti kuin toiminnallisestikin vertailtuna. Kun käteinen vaihtuu korttiin pienhankintoja tehtäessä, toiminta tehostuu. Myös valvonta helpottuu, kun käyttöön tulee yhtenevä hallinnollinen seurantamahdollisuus pienhankinnoissa. Tärkeää on huomioida käyttäjien tarpeet ja opastaa uuteen käytäntöön, sillä ilman sitoutuneita ja tyytyväisiä käyttäjiä uudistus ei toteudu tavoitellusti arjessa.

Toteuttamisvaihtoehtojen vertaileminen ja maksukorttien käyttökelpoisuuden varmistaminen ei ollut ollenkaan niin helppoa kuin olisi voinut alkuun ajatella. Toimivinta olisi valita malli, jossa sekä työnantajan että käyttäjien kannalta tehokkaimmat ja tarpeellisimmat mahdollisuudet otetaan käyttöön. Tulosalueille lähetetyn kyselytutkimuksen avulla selvisi, millaisia käyttäjätarpeita siellä on. Niiden pohjalta oli mahdollisuus tehdä uudistusta koskevat tarpeelliset linjaukset ja uusi toimintaohje maksukorttien käyttöönottoa varten. Valittu yhteneväinen hallinnollinen toimintamalli tulee myös johtamaan valvonnan ja seurannan helpottumiseen.

Olisi liian helppoa ajatella, että uuden taloushallinnon varainhallinnan järjestelmä- ja palveluvalinta perustuisi yksin hintaan. Hallintajärjestelmän osalta toimivuus, seurattavuus, käytettävyys ja tarpeelliset korttiominaisuudet ovat myös tärkeitä. Kilpailutus

ei ole velvoittavaa, joten on syytä tarkkaan harkita verrokkikuntien osoittamien toimintaesimerkkien pohjalta, tehdäänkö sitä vai ei.

Uudistuksen toteuttamiseksi läpinäkyvyys ja avoimuus ovat tarpeen. Kaupungin on syytä asettaa seurantamittarit, joiden avulla on mahdollista arvioida asetetun kaupunginvaltuuston tahtotilan ja varainhallintaan liittyvien tavoitteiden toteutumista käytännössä. Tärkein mittari liittyy eittämättä sen säännölliseen selvittämiseen, miten maksukorttien käyttö on vähentänyt käteiskassavientejä ja voitaisiinko käteisen käytöstä luopua kokonaan näissä pisteissä jatkossa.

Ratkaisemattomiakin kysymyksiä jää vielä. Porin kaupungin on syytä pohtia, voidaanko pysäköintimittareiden muuttaminen vastaanottamaan maksukorttisuorituksia toteuttaa mahdollisimman pian, jotta voidaan vähentää merkittävästi kolikoiden määrää ja niistä aiheutuvia pankkikuluja. Lisäksi on syytä kiinnittää huomiota siihen, että ostokuittien säilyttäminen ja liittäminen laskuun koettiin negatiivisena osana uudistusta, jolloin asialle tulisi etsiä korjausta. Kuitit työllistävät hallintoa ja käyttäjiä paljon, joten digitalisoinnin ja automatisoinnin kautta edelläkävijyys toimintatavoissa tulisi ottaa tavoitteeksi myös tällä rintamalla.

Opinnäytetyön tekeminen selvensi itselleni yksityiskohtia rahantilityksistä ja maksukorttilaskujen käsittelystä. Opinnäytetyö on mielestäni saavuttanut sille asetetut tavoitteet hyvin. Olen opinnäytetyössäni osoittanut työnantajalleni, että uuteen varainhankinnan toimintatapaan siirtyminen todella kannattaa Porin kaupungissa. Uudistusprojekti etenee opinnäytetyöni esittämältä pohjalta.

LÄHTEET

Anttila, P. 2006. Tutkiva toiminta ja ilmaisu, teos, tekeminen. Artefakta 16. Hamina: Akatiimi Oy.

Arvonlisäverolaki. 1993. L 30.12.1993/1501 muutoksineen

Finanssivalvonnan www-sivut 2015. Viitattu 24.9.2015.
http://www.fkl.fi/ajankohtaista/tiedotteet/Sivut/Taloushallintoon_automatisointi_saastaa_tyovuosia.aspx

Finanssialan Keskusliiton www-sivut. 2016. Viitattu 17.4.2016.
<http://www.finanssiala.fi/materiaalipankki/Sivut/default.aspx>

Hallintolaki. 2003. L 6.6.2003/434 muutoksineen.

Hopsu, E. & Hopsu, K. 2011. Kauppa- ja varallisuus oikeuden pääpiirteet. Helsinki: Talentum Media Oy.

Hämäläinen, T. 2015. Maksukorttitiimin vetäjä, Nordea Pankki Suomi Oyj. Tampere. Haastattelu 17.4.2015. Haastattelijana Ulla Pynnä. Muistiinpanot haastattelijan hallussa.

Kilpailu- ja kuluttajaviraston www-sivut.2016. Viitattu 16.4.2016.
<http://www.kkv.fi/ratkaisut-ja-julkaisut/julkaisut/kuluttaja-asiamiehen-linjaukset/>

Kirjanpitolaki 1997. L 30.12.1997/1336 muutoksineen

Korttimaksaminen.fi www-sivut. 2016. Viitattu 25.4.2016.
<https://www.korttiturvallisuus.fi/Kaupassa/Lahimaksaminen/>

Kuisma, P. 2015. Laadullisen tutkimuksen idea. Luentomateriaali Satakunnan ammattikorkeakoulun liiketoiminnan toimialan ”Tutkimusosaaminen” opintojaksolla 5.1.2015.

Kuntalaki. 2015. L 10.4.2015/ 410

Lahti, S. & Salminen, T. 2014. Digitaalinen taloushallinto. Helsinki: SanomaPro. Viitattu 13.3.2016.
<http://verkkokirjahylly.talentum.fi/lilukka.samk.fi/teos/HADBFXJTFF#kohta:34>

Laki elinkeinotulon verottamisesta. 1968. L 24.6.1968/360 muutoksineen.

Laki julkisista hankinnoista. 2007. L 30.3.2007/348 muutoksineen.

Lampinen, J. 2016. Varainhallintapäällikkö, Porin kaupunki. Pori. Haastateltu 7.3.2016. Haastattelijana Ulla Pynnä. Muistiinpanot haastattelijan hallussa.

Miller R. & VanHoose, D. 1993. Modern Money and Banking. International Editions 1993. Printed in Singapore.

Osborne, H. 2016. Card and automated payments overtake cash transactions for the first time. The Guardian 2016. Viitattu 23.3.2016.
<http://www.theguardian.com/money/>

Porin kaupungin talousarvio 2014 ja taloussuunnitelma 2014 – 2016. Pori: Porin hallintopalvelut. Viitattu 5.3.2016.
<http://pori.fi/material/attachments/hallintokunnat/hallintopalvelut/julkaisut/AYZENX2Bt/TA2014KJE.pdf>

Porin kaupungin tilinpäätös 2015. 2016. Pori: Porin kaupungin taloushallinto. Rautama: Länsirannikon Koulutus Oy.

Saarinen, T. 2016. Toimistosihtööri, Porin kaupunki, taloushallinto. Pori. Haastateltu 22.4.2016. Haastattelijana Ulla Pynnä. Muistiinpanot haastattelijan hallussa.

Simmel, G. 1900. Rahan filosofia. Alkuperäinen Philosophie des Geldes. 1900. Turku: Kirjapaino Grafia Oy.

Skandinaviska Enskilda Banken. SEB Kort 2015 -esitys Porin kaupungille.

Suomen Pankin www-sivut 2016. Viitattu 17.4.2016.
http://www.suomenpankki.fi/fi/rahoitusjarjestelman_vakaus/maksuneuvosto/

Ylinen, A. 2016. Kirjanpitäjä, KuntaPro Oy, Pori. Haastateltu 14.10.2015. Haastattelijana Ulla Pynnä. Muistiinpanot haastattelijan hallussa.

Kaikki hallintokunnat

MAKSUKORTTIEN KÄYTTÖÖNOTTO PIENHANKINNOISSA

Porin kaupungin varainhallinta on hankkimassa hallintokuntien käyttöön maksukortit pienhankintojen tekemiseen. Tällä uudistuksella korvataan oman rahan, käteiskassoista sekä laskulla ostettavien pienhankintojen teko. Korttien käytön etuna tulee olemaan myös pienhankintoihin liittyvä seuranta, joka mahdollistuu järjestelmään kuuluvan raporttitoiminnon kautta.

Maksukortit tulevat olemaan henkilökohtaisia, yritys vastuulla. Korttien käyttöönotto tapahtuu vaiheittain, mutta viimeistään vuoden 2016 aikana koko kaupunkiorganisaatiossa. Muutos aloitetaan koulutuksella, jossa opastetaan kortin käyttö ja samalla selvitetään korttien käyttöön liittyvät oikeudet ja vastuut.

Maksukorttien hankinta kilpailutetaan lokakuun 2015 aikana. Tähän liittyen tarvitaan perustietoja hallintokuntien tarpeista. Liitteenä on kyselylomake, jonka pyydämme täyttämään ja palauttamaan sähköpostin liitteenä osoitteeseen matkustushallinto@pori.fi viimeistään 28.9.2015. Lisätietoja antavat Jouni Lampinen p. 044 701 1117 ja Ulla Pynnä p. 044 701 1315.

PORI

Kysely maksukorttien käyttöönotosta

Tulosalue:

Arvio korttien tarvemäärästä koko tulosalueella:

Käteisnostotarve

Ei

Kyllä, nostorajoitus / päivä:

Perustelut nostojen tarpeellisuudelle:

Toimialarajoitukset ostoille

Ei rajoituksia

Käyttö rajoitettu, miten:

(esim. ei ostoja Alkosta, pelkästään polttoainekortti)

Hankintakortti

Vain tiettyyn kohteeseen rajattu kortti. Tulee kysymykseen esim. nettiostamisessa.

Ei tarvetta

Tarvitaan, mihin:

(esim. tietty toimittaja)

Korttien tilaamisoikeudet

Uusien korttien tilaaminen tapahtuu aina taloushallinnon päätöksestä.

Tulosalueen näkemys siitä, kenellä tulisi olla oikeudet muutosten tekemiseen (rajojen muutos ym.):

Vain taloushallinto tulosalueen johtajan esityksestä

Tulosalueen johtaja

Muut, ketkä:

(asema, perustelut ym.)

TEM käytön laajennus

Pitäisikö TEM-ohjelman käyttöä laajentaa kattamaan kaikki henkilökunnan kululaskut esim. matkaliput

Muut kommentit ja ideat
